

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА
На тему:
«Облік і контроль наявності та руху основних засобів»
071 «Облік і оподаткування»

Студентки 4 курсу Йотки Б.М.
Групи ОП-81а

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Б.М. Йотка

Керівник

Кандидат економічних наук,

Доцент

О.А. Скорба

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи бакалавра на тему
«Облік і контроль наявності та руху основних засобів»

Студентки 4 курсу групи ОП-81а

Йотки Богдани Миколаївни

Кваліфікаційна робота бакалавра містить 47 сторінок, 10 таблиць, список літератури із 30 найменувань, 2 додатки.

Актуальність теми дослідження визначається тим, що основні засоби є одною з найважливіших складових ефективної діяльності підприємства. Не можливо уявити підприємство без необоротних активів, так як вони забезпечують процес виготовлення продукції та надання послуг.

Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є дослідження теоретичних, методичних та практичних питань щодо обліку і контролю наявності та руху основних засобів.

Об'єктом досліджування процес організації бухгалтерського обліку і контролю наявності та руху основних засобів на ТОВ «АГРОТЕХСЕРВІС»

Предметом дослідження є теоретичні аспекти організації та методики обліку і контролю наявності та руху основних засобів.

Протягом виконання дипломної роботи використовувались загально-наукові та емпіричні методи дослідження. Зокрема, аналізу, синтезу, індукції, дедукції та узагальнення у ході теоретичного огляду результатів наукових досліджень та нормативно-правових актів. Емпіричний метод дослідження застосовувався для розрахунків фінансових показників діяльності об'єкта дослідження.

Інформаційною базою проведеного дослідження стали: нормативно-правові акти, а саме П(С)БО, НП(С)БО, Податковий кодекс України, Закони України, результати наукових досліджень вітчизняних науковців таких як: Садовська І.Б., Михалевич С.Г., Ткаченко Н.М., Марочкіна А.М., Бутинець Ф.Ф., Грабова Н.М., Завгородній В.П., також була використана бухгалтерська документація ТОВ «АГРОТЕХСЕРВІС».

Ключові слова: організація обліку, аудит, основні засоби, контроль основних засобів.

Зміст кваліфікаційної роботи викладено на 47 сторінках, зокрема список використаних джерел із 30 найменувань, розміщений на 4 сторінках. Робота містить 10 таблиць, а також 2 додатки, розміщений на 2 сторінках.

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 2022 рік

Рік захисту роботи – 2022 рік

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувачка кафедри
к.е.н., доцент
Ю.С. Серпенінова

ЗАВДАННЯ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА
на здобуття ступеня «бакалавр»
із спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
студентки 4 курсу, групи ОП-81а
Йотки Богдани Миколаївни

Тема роботи: «Облік і контроль наявності та руху основних засобів»

Затверджена наказом від 13.05.2022 р. № 0348-VI

Термін подання студентом закінченої роботи: 12.06.2022 р.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні теоретичних, методичних та практичних питань щодо обліку і контролю наявності та руху основних засобів.

Об'єктом дослідження процес організації бухгалтерського обліку і контролю наявності та руху основних засобів на ТОВ «АГРОТЕХСЕРВІС».

Предметом дослідження є теоретичні аспекти організації та методики обліку і контролю наявності та руху основних засобів.

Кваліфікаційна робота виконується на виконується на матеріалах нормативно-правової бази України та інших країн світу, наукових доробків вітчизняних та закордонних вчених, внутрішньої документації яка стосується обліку і контролю наявності та руху основних засобів на ТОВ «АГРОТЕХСЕРВІС».

Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ НАЯВНОСТІ ТА РУХУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ»

Термін подання: 10.05.2022 р.

Зміст конкретних завдань до розділу, які повинен виконати студент:

У розділі 1 провести теоретичний аналіз сутності поняття «основні засоби» їх облік і контроль наявності та руху; визначити, як здійснюється оцінка і переоцінка основних засобів; дослідити методичні аспекти щодо організації контролю руху основних засобів.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ НАЯВНОСТІ ТА РУХУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ «АГРОТЕХСЕРВІС».

Термін подання: 30.05.2022 р.

Зміст конкретних завдань до розділу, які повинен виконати студент:

У розділі 2 здійснити організаційно-економічну характеристику підприємства ТОВ «АГРОТЕХСЕРВІС»; дослідити організацію первинного, синтетичного та аналітичного обліку наявності та руху основних засобів; запропонувати шляхи вдосконалення .

8. Дата видачі завдання: 01.05. 2022 року

Керівник кваліфікаційної роботи _____ О.А. Скорба
(підпис) (ініціали, прізвище)

Завдання до виконання одержав _____ Б.М. Йотка
(підпис) (ініціали, прізвище)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ НАЯВНОСТІ ТА РУХУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	10
1.1. Сутність, поняття та значення основних засобів	10
1.2. Оцінка і переоцінка основних засобів.....	14
1.3. Методичні аспекти щодо організації контролю руху основних засобів.....	16
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ НАЯВНОСТІ ТА РУХУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ «АГРОСЕРВІС»..	20
2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства.	20
2.2. Організація первинного, синтетичного та аналітичного обліку наявності та руху основних засобів на підприємстві.....	28
2.3. Шляхи вдосконалення обліку основних засобів на підприємстві...	36
ВИСНОВКИ.....	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	43
ДОДАТКИ.....	46

ВСТУП

Процес відтворення, висвітлення та вдосконалення основних засобів займає провідне місце в управлінні, організації та веденні діяльності підприємства. Правильність оцінки основних засобів дає можливість враховувати всі недоліки, забезпечувати повне та достовірне відображення вартості у балансі підприємства основних фондів.

Економіка України знаходиться на перехідному етапі. У таких умовах головна мета підприємства – підвищувати рівень керівництва підприємством, більше залучати інвестиційні ресурси, оперативно реагувати на ринкові зміни, задовольняти інтереси користувачів необхідною інформацією. Основні засоби займають, як правило, основну питому вагу в загальній сумі основного капіталу підприємства. Від їх якості, вартості, технічного рівня, ефективності використання багато в чому залежить кінцеві результати діяльності підприємства: випуск продукції, її собівартість, прибуток, рентабельність, стійкість фінансового становища.

У наш час, із розвитком ринкових відносин, без ведення обліку основних засобів не обходиться жодне підприємство, не залежно від типу чи форми власності. Ефективне використання обладнання, виробничих площ, техніки та робочої сили забезпечується правильністю та точністю спланованості використання основних засобів.

З метою покращення рівня організації фінансово-господарської діяльності доцільним є введення на підприємстві комплексного підходу в організації обліку і контролю наявності на руху основних засобів. Прибутковість підприємства, охоплення нових сегментів ринку, залучення інвесторів та інші характеристики залежні від ефективності використання основних засобів. При правильному забезпеченні облікового процесу на фірмі виникає покращення фінансово-майнового стану, підвищується рентабельність та ліквідність.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних, методичних та практичних питань щодо обліку і контролю наявності та руху основних засобів.

Завданням роботи є:

- дослідити сутність, поняття та значення основних засобів;
- розглянути порядок оцінки і переоцінки основних засобів;
- дослідити методичні аспекти щодо організацію контролю руху основних засобів;
- провести загальну організаційно-економічну характеристику підприємства;
- дослідити організацію первинного, синтетичного та аналітичного обліку наявності та руху основних засобів на підприємстві;
- розглянути та запропонувати шляхи вдосконалення обліку основних засобів на підприємстві.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процес організації бухгалтерського обліку і контролю наявності та руху основних засобів на ТОВ «АГРОТЕХСЕРВІС»

Предметом дослідження є теоретичні аспекти організації та методики обліку і контролю наявності та руху основних засобів.

Протягом виконання дипломної роботи використовувались загально-наукові та емпіричні методи дослідження. Зокрема, аналізу, синтезу, індукції, дедукції та узагальнення у ході теоретичного огляду результатів наукових досліджень. Емпіричний метод дослідження застосовувався для розрахунків фінансових показників діяльності об'єкта дослідження.

Інформаційною базою проведеного дослідження стали: нормативно-правові акти, а саме П(С)БО, НП(С)БО, Податковий кодекс України, Закони України, результати наукових досліджень вітчизняних науковців таких як: Садовська І.Б., Михалевич С.Г., Ткаченко Н.М., Марочкіна А.М., Бутинець Ф.Ф., Грабова Н.М., Завгородній В.П., також була використана бухгалтерська документація ТОВ «АГРОТЕХСЕРВІС».

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ НАЯВНОСТІ ТА РУХУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1. Сутність, поняття та значення основних засобів

Матеріально-технічна база формується за допомогою технічних засобів підприємства. Процес відтворення, поповнення та оновлення залежить від раціонального та дійсного обліку основних засобів. Забезпеченість підприємства засобами праці, які є конкурентоспроможними та відповідають сучасним вимогам ринку також залежить від ефективного обліку основних засобів на підприємстві. Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва чи поставки товарів, надання послуг, здачі в оренду іншим особам чи для виконання адміністративних і соціальнокультурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року [1].

При організації обліку основних засобів і нематеріальних активів в Україні підприємствам, їх об'єднанням, госпрозрахунковим організаціям (крім банків), представництвам іноземних організацій, які здійснюють діяльність в Україні, а також підприємствам, діяльність яких фінансується за рахунок коштів бюджету, необхідно керуватися такими законодавчими та нормативними документами [2]:

– Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 92 від 27.02.2000 р. (зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18 травня 2000 р. за № 288/4509).

– Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи». Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 242 від 18.10.99 р. (зареєстровано в Міністерстві юстиції України 2 листопада 1999 р. за № 750/4043).

- Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій № 291 від 30.11.99 р.
- Інструкцією із застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій № 291 від 30.11.99 р. (zareєстровано в Міністерстві юстиції України № 893/4186 від 21.12.99 р.).
- «Методичними рекомендаціями з бухгалтерського обліку основних засобів». Затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561.
- Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» затверджене наказом Міністерства фінансів України № 92 від 27.02.2000 р. (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 18 травня 2000 р. за № 288/4509), визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби та інші необоротні матеріальні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності [3].

При організації обліку основних засобів важливим питанням є розуміння їх економічної суті. Для цього, а також для визнання, оцінки, обліку та нарахування амортизації основних засобів необхідно розглянути визначення цього поняття.

Насамперед, основні засоби це матеріалізована вартість живої і уречевленої праці у певному об'єкті основних засобів підприємства, які складають основу його існування і цей об'єкт знаходить своє відображення у активі балансу, відповідно, джерело утворення основних засобів відображається у пасиві балансу.

У економічній літературі, працях науковців, законодавчих та нормативних актах поряд з терміном „основні засоби” досить часто використовують поняття „основні фонди” (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 – Еволюція визначення понять «основні засоби» у різних літературних джерелах

Рік	Джерело	Визначення
1973	Економічний словник/ За редакцією П. І. Багрія, С. І. Дорогунцова. – К.: Головна редакція української радянської енциклопедії Академії наук Української РСР, 1973. – 622 с.	Основні фонди – засоби праці, які беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох циклів, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і поступово, в міру зношування, переносять свою вартість на вироблювану продукцію.
1993	Энциклопедический словарь бизнесмена: Менеджмент, маркетинг, информатика/ Под общ. ред. М. И. Молдованова. – К.: Техника, 1993. – 856 с. – Термины парал. русс., англ., нем., фр., пол.	Основні засоби – це грошові кошти вкладені у наявні основні фонди, вартісна оцінка основних фондів Основні фонди – сукупність створених суспільною працею матеріально-речових цінностей (у вартісному вираженні), які слугують протягом тривалого часу і втрачають свою вартість частинами. Частина національного багатства держави.
1996	Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку. Ч. 2. Житомир, 1996. – 236 с.	Основні засоби – сукупність всіх засобів праці вартістю не нижче 15 неоподатковуваних мінімумів заробітної плати і строком служби не менше одного року, виражена в грошовій оцінці. Свою вартість на готовий продукт переносять поступово, частинами, беруть участь у процесі виробництва протягом багатьох виробничих циклів.
1997	п. 1 Інструкції з бухгалтерського обліку балансової вартості груп основних фондів затвердженої наказом Міністерства фінансів України № 159 від 24.07.97 р.	До основних фондів (засобів) відносяться будівлі, споруди, устаткування, обчислювальна техніка, приладдя, транспортні засоби, інструменти, інвентар та інші матеріальні цінності (засоби праці), що діють у натуральній формі протягом тривалого часу та вартість яких поступово зменшується у зв'язку зі зносом.
1999	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291	До основних засобів належать матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Продовження таблиці 1.1.

2003	Фінансовий словник-довідник/ М. Я. Дем'яненко, Ю. Я. Лузан, П. Т. Саблук, В. М. Скупий та ін.; За ред. М. Я. Дем'яненка. – К.: ІАЕ УААН, 2003. – 555 с.	<p>Засоби основні – термін бухгалтерського обліку, синонім економічного поняття „необоротні матеріальні активи” (засоби виробництва, матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі діяльності, або для здійснення адміністративних і соціальних функцій, що використовуються протягом тривалого періоду і поступово переносять свою вартість на продукцію у міру зношення); матеріальні цінності (виробниче майно), що споживається у виробничому процесі, тобто фізичний капітал. У практиці обліку та статистики до засобів основних зараховують об'єкти з терміном служби, не менше за рік.</p> <p>Об'єкт засобів основних визнається, якщо існує ймовірність одержання в майбутньому економічних вигод внаслідок його використання та його оцінка може бути достовірно визначена.</p>
------	---	---

Об'єктом основних засобів вважається закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдям для нього або окремий конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій, чи відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів однакового або різного призначень, що мають для обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, внаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, комплекс - певну роботу тільки у складі комплексу, а не самостійно.

Якщо один об'єкт основних засобів складається із частин, які мають різний строк корисного використання (експлуатації), то кожна з цих частин може визнаватися в бухгалтерському обліку як окремий об'єкт основних засобів.

Об'єкт основних засобів визнається активом, якщо існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди від його використання та вартість його може бути достовірно визначена.

Критерії визнання основних засобів є такими ж як і для всіх інших активів, а саме: 1) матеріальність (мають матеріальну форму); 2) призначення (утримуються з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій); 3) термін корисного використання (більше року або операційного циклу, якщо він довший за рік) [4].

На сьогодні П(С)БО 7 «Основні засоби» дозволяє підприємству самостійно визначати, що відносити до ОЗ, а що ні, виходячи з того, що ніхто не забороняє підприємству прийняти рішення про зарахування до складу ОЗ саме тих видів МШП, котрі найбільш відповідають цьому поняттю з економічної точки зору [5].

1.2. Оцінка і переоцінка основних засобів

За допомогою оцінки визначають вартість активів, що дозволяє проводити узагальнення облікової інформації, порівняння об'єктів обліку та перераховувати натуральні і трудові вимірники у вартісні.

Оцінка основних засобів є одним з основних принципів та визначальним чинником єдності та реальності оцінки основних засобів. Від обраного варіанту оцінки залежить і вартість майна [9].

Таким чином складність оцінки, за допомогою якої оцінюються об'єкти бухгалтерського обліку – основні засоби полягає у її достовірності.

Відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку визначено методи оцінки активів за фактичною собівартістю; за відновлюваною вартістю; за можливою ціною продажу; за дисконтованою теперішньою вартістю [13].

Таблиця 1.2 – Ключова термінологія при розгляді основних засобів

Поняття	Визначення
Фактична собівартість – первісна	Активи відображаються за сумою сплачених грошових коштів, або їх еквівалентів, або за справедливою вартістю іншої компенсації на момент придбання
Відновлювальна вартість	Активи відображаються за сумою грошових коштів, або їх еквівалентів, що були б сплачені у випадку придбання такого активу у даний час
Можлива ціна продажу	Активи відображаються за сумою грошових коштів, або їх еквівалентів, які можливо отримати на момент продажу активу (у процесі звичайної реалізації)
Дисконтована теперішня вартість	Активи відображаються за теперішньою дисконтованою вартістю майбутніх чистих надходжень грошових коштів, які, як очікується, мають генерувати статті під час звичайної діяльності підприємства
Історична собівартість	Первісна вартість, яка складається з фактичної сум грошових коштів чи їх еквівалентів або справедлива вартість активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів

Справедлива вартість – сума, за якою може бути здійснений обмін активу або оплата зобов'язань у результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами [25].

Справедливою вартістю основних засобів в економічній літературі і в нормативних актах визнається їх ринкова вартість.

Оцінка основних засобів за справедливою вартістю дає можливість відносно точно показати (визначити) майнове становище підприємства.

Отримані результати переоцінки основних засобів необхідно відобразити на рахунках бухгалтерського обліку (переоцінка основних засобів – це операція, яка відображається в бухгалтерському обліку і не відображається у податковому обліку).

Здійснення переоцінки основних засобів за П(С)БО 7 є обов'язковим, тоді як згідно з п. 30 МСБО 16 облік основних засобів за переоціненою вартістю розглядається як альтернативний підхід, тобто не обов'язковий до застосування [18].

Оцінка основних засобів за справедливою вартістю забезпечує можливість підприємства до:

- розширення сфери заставного кредитування;
- вирішення питання про внесення інвестицій;
- обґрунтованого визначення орендних платежів;
- обґрунтування платежів до бюджету [30].

Незважаючи на перераховані проблеми, справедлива вартість має переваги, зокрема:

- є більш об'єктивною основою для оцінки майбутніх грошових потоків порівняно з витратами, що дуже важливо для потенційних інвесторів і кредиторів, тобто основних груп зовнішніх користувачів;
- це краща основа для зіставності інформації в процесі аналізу активів;
- використовується у фінансовому менеджменті, який орієнтується на реальну вартість активів і зобов'язань [24].

Визнання основних засобів, їх зарахування на баланс насамперед передбачають визначення критеріїв та моменту їх визнання. Критерії визнання основних засобів визначають основні вимоги, яких необхідно дотримуватись під час визнання тих чи інших об'єктів. Для того щоб визначити те, за якими критеріями визнаються об'єкти основних засобів, необхідно вивчити зміст поняття «основні засоби» за чинними нормативними актами в Україні.

1.3. Методичні аспекти щодо організації контролю руху основних засобів

Результативне управління функціонуванням обладнання та засобів є одним з вирішальних значень для довгострокової стабільності роботи підприємства. Саме якісна організація контролю сприяє ефективно використовувати основні засоби та витратити кошти на їх ремонт та модернізацію [11].

Освічений персонал з технічних, інженерних, операційних та інших груп має оцінювати фізичний стан та технічні спроможності об'єкта чи обладнання, щоб розуміти дійсну потребу в активах.

Під час перевірки надходження основних засобів досить важливо розуміти як саме придбано основний засіб. Якщо основні засоби куплено або виготовлено на власних потужностях підприємства, то вартість їх придбання чи виготовлення являється вартістю яку бухгалтер повинен показати у балансі підприємства. Інший випадок, коли основні засоби були отримані без оплати, тому тут потрібно розуміти за якою вартістю відобразатимуться дані активи в капіталі підприємства. У нашій країні доволі важка процедура і для того, щоб правильно відобразити безкоштовно отримані активи потрібен висновок експерта який буде підтверджувати вартість активу [20].

Одержання основних засобів не є кінцевою процедурою в оприбуткуванні необоротних активів. До того ж ще потрібно дотримуватися процедури введення в експлуатацію. Даний етап може нести за собою додаткові витрати так як для налагодження основних засобів та почату їх використання може знадобитися додаткові роботи (монтаж, налагодження, підготовка відповідного персоналу тощо). А отже, перевірка введення в експлуатацію основних засобів повинна бути досить детальною, щоб перевірити достовірність понесених витрат та первинні документи якими було оформлено введення в експлуатацію [28].

Достатньо ефективним методом контролю є взаємна перевірка, внаслідок цього при перевірці надходження основних засобів було б доречно перевірити точність розрахунків з постачальниками за отримним активом та правильність нарахування податку на додану вартість. Служба з внутрішнього контролю підприємства перевіряє ведення бухгалтерського обліку, через це взаємні перевірки або перевірки будь-якої однієї ділянки бухгалтерського обліку можуть включати супутні перевірки. Даний вид контролю достатньо ефективний, так як перевіряється порядок ведення бухгалтерського обліку

відразу по декількох ділянках обліку, заощаджує робочий час контролерів і підвищує при цьому їх результативність [7].

Утримання таких активів як будівлі та транспортні засоби, вимагає власників або орендарів певних витрат для здійснення діяльності належним чином. Витрати на технічне обслуговування та капітальні витрати це витрати які підприємство понесло для підтримки належної роботи активу, але вони мають різне значення. Капітальні витрати передбачають капітальний ремонт та заміну і модернізацію компонентів, а для досягнення такої діяльності потрібні час, зусилля та грошові кошти. Очікується, що вигода від витрат на технічне обслуговування не перевищуватиме 12 місяців, тоді як капітальні витрати очікуються на користь власника активу протягом періоду, що перевищує 12 місяців [15].

Перевірка обґрунтованості – процедура, що пов'язана з процедурою прерахунку. Якщо, наприклад, під час перевірки проводять перерахунок амортизаційних відрахувань протягом кількох місяців, а потім прогнозують витрати на подальші роки, на основі власних розрахунків. Або, коли перевіряючим, розробляється прогноз на цілий рік та порівнюються власні розрахунки з показниками бухгалтера.

Передусім під час перевірки основних засобів вивчається первинні бухгалтерські документи та визначається правильність внесення даних до документів, також варто звернути увагу на деталізацію інформації про об'єкт основного засобу.

Основні етапи документальної перевірки основних засобів [10]:

- Відповідність записів в інвентарних картках результатам здійсненої переоцінки;
- Перевірка бухгалтерських записів, які відображають результати переоцінки основних засобів в обліку;
- Перевірка справедливої вартості об'єктів основних засобів;
- Перевірка правильності встановлення індексу переоцінки;

- Перевірка правильності встановлення індексу переоцінки;
- Перевірка правильності розрахунку переоціненої вартості основних засобів і зносу.

Один з методів відображення реальної вартості основних засобів у звітності, це їх переоцінка. Переоцінка може здійснюватися, як дооцінка необоротних активів або як їх уцінка [27].

Таким чином, контроль основних засобів є досить трудомістським процесом. Цей процес є складним через те, що підприємство повинно детально пильнувати за станом та рухом основних засобів та витратити кошти на ремонт та модернізацію основних засобів, а також своєчасно здійснювати їх переоцінку.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ НАЯВНОСТІ ТА РУХУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ТОВ «АГРОТЕХСЕРВІС»

2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства

ТОВ «АГРОСЕРВІС» – це товариство, створене та діє на підставі статуту. Дане підприємство знаходиться в селі Кошари, що має вигідне місце розташування, так як знаходиться за 40 км від міста Конотоп та 110 км від обласного центру – м. Суми. За рахунок цього господарство зв'язане досить вдалими автомобільними шляхами, також на території району проходять залізничні шляхи, що дають змогу збувати продукцію. Підприємство займається вирощуванням зернових культур, кукурудзи, соняшника, сої, рапсу.

Метою діяльності підприємства є господарська діяльність, що задовольняє громадські потреби, підвищення якості та зниження собівартості, підвищення продуктивності праці, надання різноманітних видів послуг учасникам товариства та населенню з метою отримання прибутку.

Предметом діяльності господарства є:

- Вирощування зернових та інших сільськогосподарських культур;
- Реалізації вирощеного урожаю;
- Надання сільськогосподарських послуг населенню та персоналу;
- Вирішення загальновиробничих питань;
- Виконання ремонту та обслуговування техніки господарства;
- Надання складських послуг
- Здійснення транспортних послуг по перевезенню вантажів;
- Інші види діяльності.

Підприємство є досить успішним у своїй галузі, адже дотримується чітко розробленої стратегії. Кошти господарства вкладаються в розвиток виробництва, а також у новітні технології виробництва продукції. Спеціалісти підприємства зосереджені на розробці та прийнятті рішень згідно з сучасних

умов та вимог ринку. Отже успішні результати діяльності підприємства це результат вірно прийнятих рішень та правильної стратегії розвитку бізнесу.

Капітал – є одним із «факторів виробництва» поруч із землею та працею. Саме ці елементи потребує бізнес. Значення капітальної вартості активу залежить від природи активу. Визначення вартості капіталу таких активів, як акції та частки, можна з легкістю досягти, спираючись на поточну ціну на фондовому ринку та кількість утримуваних паїв чи акцій.

Вартість капіталу являє собою ціну, яке підприємство платить за його залучення з інших джерел. Тобто, вартість капіталу еквівалентна ринковій вартості.

Таблиця 2.1. – Динаміка оцінки майна та капіталу ТОВ«АГРОСЕРВІС»

Види активів та пасивів	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення 2021р. до 2017 р., %
Майна – усього	280407,0	382022,0	443218,0	478031,0	480120,0	171,22
Необоротні активи	101793,0	122183,0	166439,0	188509,0	205427,0	201,81
Основні засоби	88710,0	107225,0	153844,0	172395,0	192561,0	217,07
Довгострокові біологічні активи	6469,0	5897,0	6464,0	8509,0	9980,0	154,27
Оборотні активи	178614,0	205839,0	276779,0	289522,0	247693,0	153,79
Запаси	96725,0	90892,0	141122,0	140925,0	145513,0	150,44
Поточна дебіторська заборгованість	59621,0	95203,0	95597,0	103718,0	91332,0	153,19
Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	388,0	391,0	241,0	105,0	167,0	43,04
Інші оборотні активи	204,0	161,0	121,0	386,0	537,0	263,24
Капітал – усього	280407,0	328022,0	443218,0	47801,0	480120,0	171,22
Власний капітал	226256,0	247782,0	325202,0	351504,0	324828,0	143,57
Зареєстрований (пайовий капітал)	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	100,00
Зобов'язання і забезпечення	65277,0	76849,0	118016,0	126527,0	155292,0	237,90

Продовження таблиці 2.1.

Довгострокові зобов'язання	15056,0	22610,0	37280,0	24908,0	36930,0	245,28
Поточні зобов'язання	50221	54239,0	80736,0	101619,0	118362,0	235,68
Поточна кредитрська заборгованість	22427,0	19754,0	31160,0	45508,0	34105,0	152,07

Капітал господарства збільшився на 71,22% за останні 5 років, що свідчить про позитивний розвиток підприємства.

Аналітика фінансових даних може застосовуватися до ефективності всієї компанії різнорічними способами, наприклад розробка цілей та завдань компанії, створення звітів про прибутки та збитки (табл.2.2.).

Не зважаючи на значні цифрові суми підприємство не отримує прибутку. У першу чергу на це впливає зростання операційних витрат на 56,57% та фінансових інвестиційних витрат на 29,09%. У такій ситуації логічним є те що підприємство є не прибутковим.

Таблиця 2.2. – Динаміка фінансових результатів діяльності ТОВ «АГРОСЕРВІС»

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення 2021 р. до 2017 р., %
Чистий дохід від реалізації продукції, грн	187215,00	276702,00	37399,00	347340,00	326156,00	174,21
Операційні витрати, у тому числі, грн: собівартість реалізованої продукції	192279,00	239669,00	257118,00	268622,00	301056,00	156,57
адміністративні витрати	6759,00	11856,00	17796,00	20658,00	23200,00	343,25
витрати на збут	2129,00	1661,00	2851,00	4382,00	1005,00	47,21
інші операційні витрати	8041,00	1527,00	1100,00	1491,00	2452,00	30,49

Продовження таблиці 2.2.

Валовий прибуток (збиток)	-5064,00	37033,00	-219719,00	78718,00	25100,00	-495,66
Валовий прибуток (збиток) у % до чистого доходу (вирчки) від реалізації продукції	-2,70	13,38	-587,50	22,66	7,70	10,40
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	40273	29220,00	96077,00	54115,00	713,00	1,77
Фінансові та інвестиційні доходи	0,00	56,00	66,00	28,00	0,00	-
Фінансові та інвестиційні витрати	10606,00	7725,00	10084,00	13257,00	13691,00	129,09
Фінансовий результат до оподаткування	29667,00	21551,00	86119,00	40886,00	0,00	-
Чистий прибуток (збиток)	29667,00	21551,00	86119,00	40886,00	0,00	-
Чистий прибуток (збиток) у % до чистого доходу від реалізації продукції	15,85	7,79	230,27	11,77	0,00	-15,85
Чистий прибуток (збиток) у % до валового прибутку (збитку)	-584,84	58,19	-39,20	51,94	0,00	-

Чітке уявлення про фінансовий стан може бути у нагоді щоб прийняти обгрунтовані рішення в напрямку організації виробництва та розподілу виробничих ресурсів підприємства. Відповідно, якщо підприємство планує залучати інвесторів, то потрібно визначити фінансовий стан бізнесу. Для того, щоб оцінити компанію, інвестори вивчають фінансовий стан, фінансову звітність та обчислюють певні фінансові коефіцієнти (табл. 2.3)

Таблиця 2.3. – Динаміка показників фінансової стійкості діяльності ТОВ «АГРОТЕХСЕРВІС» за 2017– 2021 роки

Показник	2017 р.	2018 р.	2019р.	2020 р.	2021р.	Відношення 2021 р. до 2017 р., %
Коефіцієнт автономії	0,81	0,76	0,73	0,74	0,68	83,85
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,23	0,23	0,27	0,26	0,32	138,94
Коефіцієнт фінансування	3,47	3,22	2,76	2,78	2,09	60,35
Коефіцієнт фінансового ризику	0,29	0,31	0,36	0,36	0,48	165,70
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,94	0,92	0,90	0,93	0,90	95,77
Коефіцієнт структури залученого капіталу	0,23	0,29	0,32	0,20	0,24	103,11
Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	0,78	0,72	0,71	0,65	0,57	72,86
Коефіцієнт забезпеченості запасів	1,18	1,35	1,02	1,06	0,87	73,54
Коефіцієнт реальної вартості майна	0,74	0,66	0,78	0,73	0,78	105,170,32
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	0,32	0,33	0,35	0,36	0,40	126,78
Коефіцієнт накопичення амортизації	0,23	0,23	0,21	0,23	0,25	106,40
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних коштів	1,75	1,68	1,66	1,54	1,34	76,21

Визначені коефіцієнти дають змогу зробити висновок, що підприємство таки досить ефективно працює, в ньго є наявний капітал для власних потреб та досить ліквідних активів для ефективної діяльності та роботи без залучень додаткових зовнішніх ресурсів.

Таблиця 2.4. – Динаміка показників фінансової діяльності ТОВ «АГРОТЕХСЕРВІС»

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення 2021 р. до 2017 р., %
Високоліквідні активи	388,00	391,00	241,00	15,00	167,00	43,04
Середньоліквідні активи	59825,00	95364,00	95718,00	104104,00	91869,00	153,56
Низьколіквідні активи	118401,00	110084,00	192674,00	177219,00	180404,00	152,37

Продовження таблиці 2.4.

Найбільш строкові зобов'язання	22427,00	19754,00	31160,00	45508,000	34105,00	152,07
Короткострокові зобов'язання	26866,00	34471,00	49572,00	54642,00	80903,00	301,14
Довгострокові зобов'язання	15056,00	22610,00	37280,00	24908,00	36930,00	145,28
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,01	0,00	0,00	0,00	18,26
Проміжний коефіцієнт покриття	1,19	1,76	1,19	1,02	0,77	64,70
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	3,56	3,80	3,43	2,85	2,32	65,25
Коефіцієнт загальної платоспроможності	4,30	4,27	3,76	3,78	3,09	71,97
Чистий дохід від реалізації продукції	187215,00	276702,00	37399,00	347340,00	326156,00	174,21
Середньорічна вартість оборотних активів	164499,00	192226,00	241309,00	283150,50	282107,50	171,49
Коефіцієнт обертання оборотних активів	1,14	1,44	0,15	1,23	1,16	101,59
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	0,88	0,69	6,45	0,82	0,86	98,44
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	316	250	2323	293	311	98

Товариство має досить високий ступінь ризику діяльності. Ризиковість підприємницької діяльності залежить від багатьох факторів, один з яких є реальний стабільний фінансовий стан, коли підприємство може дозволити собі такі ризики. У цьому випадку якщо порівнювати залучення зовнішніх коштів, то він доволі низький і це дає зрозуміти, що підприємство може розширюватися, не залучаючи зовнішні кошти, а використовуючи власні ресурси.

Для прийняття інвестиційних рішень інвестори аналізують показники ліквідності та платоспроможності. Коефіцієнти ліквідності визначають спроможність компанії перетворювати свої активи в готівку. З іншого боку,

коефіцієнт платоспроможності визначає здатність компанії виконувати свої фінансові зобов'язання. До коефіцієнту платоспроможності входять як довгострокові, так і короткострокові фінансові зобов'язання, в той час як показники ліквідності зосереджуються на короткостроковій заборгованості та оборотних активах компанії.

Підприємство активно збільшує частку низьколіквідних активів на 52,37% та зменшує частку високоліквідних на 56.96%, тому моментального розрахунку за зобов'язаннями від підприємства не варто очікувати. Отже за результатами проведених розрахунків можна запевнити, що підприємство є платоспроможним з низьким рівнем ліквідності.

Безліч підприємств визначають та вимірюють головні бізнес-цілі щодо показників діяльності та ефективності. Вони можуть пропонувати ініціативи навмисно, для покращення оборотів запасів, скажімо, більш ретельним управлінням запасами. До того ж, можна спробувати посилити оборотність активів, реалізувавши високоліквідні активи.

Актуальність підприємницької діяльності зумовлена тим, що на сучасному ринку досить велика конкуренція і підприємства докладають чимало зусиль з метою отримання більшого прибутку від діяльності з мінімальними витратами

Таблиця 2.5.–Динаміка показників ділової активності ТОВ «АГРОТЕХСЕРВІС», грн

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення 2021 р. до 2017 р. %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	187215,00	276702,00	37399,00	347340,00	326156,00	174,21
Середньорічна вартість капіталу	259187,50	304214,50	385620,00	460624,50	479075,50	184,84

Продовження таблиці 2.5.

Середньорічна вартість необоротних активів	211644,00	237019,00	286492,00	338353,00	338166,00	159,78
Середньорічна вартість оборотних активів	94688,50	111988,00	144311,00	177474,00	196968,00	208,02
Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	104922,50	114242,50	151379,00	184946,00	178811,50	170,42
Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	58176,50	77412,00	95400,00	99657,50	97525,00	167,64
Середньорічна вартість власного капіталу	211644,00	237019,00	286492,00	338353,00	338166,00	159,78
Середньорічна величина кредиторської заборгованості	16564,00	21090,50	25457,00	38334,00	39806,50	240,32
Загальний коефіцієнт обертання капіталу	0,72	0,91	0,10	0,75	0,68	94,25
Фондовіддача необоротних активів, грн	0,88	1,17	0,13	1,03	0,96	109,03
Коефіцієнт обертання оборотних активів	1,98	2,47	0,26	1,96	1,66	83,75
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	182	146	1389	184	214	119
Крефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової	1,78	2,42	0,25	1,88	1,82	102,23

продукції і товарів						
Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	202	149	1457	192	197	98
Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	3,22	3,57	0,39	3,49	3,34	103,92
Тривалість обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	112	101	918	103	108	96
Коефіцієнт обертання власного капіталу	0,88	1,17	0,13	1,03	0,96	109,03
Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	407	308	2758	351	373	92

Товариство є досить великим, щоб не залежати від залучених ресурсів та ліквідувати негативні наслідки змін на зовнішньому ринку.

Проведені дослідження дають змогу скласти комплексну оцінку фінансового стану ТОВ «АГРОСЕРВІС» (додаток А). За 2022 р. рейтингова оцінка підприємства знизилась з рівня «А» до рівня «Б». це являється підтвердженням попередніх розрахунків, які підтверджують зниження ліквідності активів при високій платоспроможності.

2.2. Організація первинного, синтетичного та аналітичного обліку наявності та руху основних засобів на підприємстві

Первинний облік основних засобів здійснюється із застосуванням типових форм обліку, які затверджені наказом Міністерства статистики України від 29.12.95 р. № 352 "Про затвердження типових форм первинного обліку".

Надходження основних засобів на підприємство може здійснюватися за наступними напрямками:

- придбання від постачальників за грошові кошти або їх еквіваленти;
- придбання за банківську позику;
- шляхом обміну на подібні об'єкти, тобто такі об'єкти, які мають однакове функціональне призначення та однакову справедливую вартість;
- шляхом обміну на неподібні об'єкти – основні засоби, матеріали, товари та інше;
- створення власними силами;
- внесок у статутний капітал засновниками;
- безоплатне надходження;
- одержання на правах фінансової оренди.

У всіх випадках надходження при оприбуткуванні основних засобів складається акт приймання-передачі внутрішнього переміщення основних засобів (форма ОЗ-1). Акт складається також при переміщенні основних засобів з однієї дільниці (цеху) в іншу дільницю (цех). Акт складається вдвох примірниках і підписується стороною, що передала і прийняла основні засоби. У ньому вказується така інформація: склад комісії, детальна характеристика об'єкта, рік придбання або спорудження, дата введення в експлуатацію, коротка технічна характеристика, результати випробування, відповідність технічним умовам, висновок комісії. Заповнений і підписаний обома сторонами акт передається в бухгалтерію і є підставою для заповнення інвентарної картки обліку основних засобів (форма ОЗ-6). Інвентарна картка, як правило, відкривається на кожен інвентарний об'єкт обліку основних засобів. У ній вказується інформація про технічні характеристики об'єкта, його первісна та ліквідаційна вартість, дані про індексації та переоцінки об'єкта, проведені покращення та модернізації, дата введення в експлуатацію та норма амортизації. Заповнені картки реєструються в описі інвентарних карток з обліку основних засобів (форма ОЗ-7), за яким об'єкти основних засобів отримують інвентарні номери, що

зберігаються за ними на весь період експлуатації і вже не присвоюються іншим об'єктам наданому підприємстві [22].

У місцях використання основних засобів (на ділянках, в цехах, на окремих об'єктах) складається інвентарний список основних засобів (форма ОЗ-9) за яким основні засоби закріплюються за матеріально-відповідальною особою.

При передачі основних засобів у ремонт та прийнятті їх з ремонту складається акт приймання – здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів (форма ОЗ-2), який складається при виконанні ремонтів як підрядним, так і господарським способом. Якщо ремонт чи модернізацію здійснює стороння організація, акт складається у двох примірниках. Копія акта передається організації, що проводила ремонт (модернізацію) [6].

Вибуття основних засобів (крім автомобільного транспорту) через фізичний або моральний знос, втрату корисності, розкрадання, аварійний стан оформляється актом на списання основних засобів (форма ОЗ-3). Вибуття автотранспорту оформляється актом на списання автотранспортних засобів (форма ОЗ-4). Для списання непридатних до використання об'єктів основних засобів на товаристві створюється ліквідаційна комісія [27].

Комісія розглядає час експлуатації об'єкта, розмір нарахованого зносу за період експлуатації, причини завершення періоду експлуатації та витрати на ліквідацію. Якщо від розбирання об'єкта залишаться матеріали (запасні частини), придатні до використання, комісія визначає вартість їх можливого використання. Акти списання складаються в двох примірниках. Перший використовується бухгалтерією для здійснення облікових записів, другий залишається у матеріально-відповідальній особи. На його підставі здійснюється оприбуткування на склад матеріалів/запасних частин від ліквідації.

Вибуття основних засобів з інших причин: реалізація, безоплатна передача, передача у фінансову оренду, обмін на подібні чи неподібні активи,

повернення внеску у статутний капітал товариства оформляється актом приймання-передачі основних засобів (форма ОЗ-1) [30].

Аналітичний облік основних засобів ведеться за окремими інвентарними об'єктами у картках обліку руху основних засобів (форма ОЗ-8) і повинен надавати користувачам таку інформацію: первісна вартість, сума зношення та залишкова вартість об'єкта; зміна вартості через моральний знос та іншу втрату корисності, ліквідаційна вартість, проведені поліпшення та модернізації, залишковий термін експлуатації.

Для нарахування амортизації об'єктів основних засобів використовують типові форми розрахунку амортизації основних засобів (форма ОЗ-14 та ОЗ-15).

Велику частину основних засобів товариство купує за гроші у постачальників на підставі договорів купівлі-продажу або договорів поставки.

Джерелом для придбання, спорудження, виготовлення об'єктів основних засобів є капітальні вкладення. Капітальні вкладення – це сукупність витрат на здійснення довгострокових інвестицій організації, пов'язаних з придбанням, спорудженням, реконструкцією і модернізацій основних засобів [29].

Відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» основні засоби можуть надходити в результаті:

- купівлі (надходження за плату);
- створення власними силами;
- внеску до статутного капіталу;
- безоплатного надходження;
- обміну на подібні об'єкти;
- обміну на неподібні об'єкти.

Придбані (створені) основні засоби зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю, яка визначається як історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої

вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.

Для обліку витрат пов'язаних з придбанням або створенням основних засобів призначено рахунок 15 «Капітальні інвестиції». За дебетом рахунку відображають збільшення витрат, пов'язаних з придбанням (створенням) матеріальних та нематеріальних необоротних активів, а за кредитом – їх зменшення (введення в дію, прийняття в експлуатацію придбаних, створених нематеріальних активів тощо) [23].

На субрахунку 151 «Капітальне будівництво» відображаються витрати на будівництво, що здійснюється як господарським, так і підрядним способом для власних потреб товариства. На цьому субрахунку також ведеться облік устаткування, що підлягає монтажу в процесі будівництва.

Субрахунок 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів» призначений для обліку витрат на придбання або виготовлення власними силами матеріальних активів, облік яких ведеться на рахунку 10 «Основні засоби» (крім об'єктів будівництва та основного стада).

На субрахунку 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів» відображаються витрати підприємства (організації, установи) на придбання або виготовлення власними силами матеріальних активів, облік яких ведеться на рахунку 11 «Інші необоротні матеріальні активи».

На субрахунку 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів» відображаються витрати підприємства на придбання або створення власними силами активів, облік яких ведеться на рахунку 12 «Нематеріальні активи».

На субрахунку 155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів» ведеться облік витрат на придбання або вирощування (створення) довгострокових біологічних активів, облік яких ведеться на рахунку 16 «Довгострокові біологічні активи», у тому числі на вирощування незрілих довгострокових біологічних активів, та формування основного стада

робочої і продуктивної худоби (крім тварин, які обліковуються на рахунку 21 «Поточні біологічні активи») [16].

Первісна вартість основних засобів, що надходять на підприємство в результаті купівлі включає:

- вартість, що сплачується постачальнику;
- реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що здійснюються у зв'язку з придбанням об'єкта;
- суми ввізного мита; суми непрямих податків (що не відшкодовуються підприємству);
- витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження основних засобів;
- інші витрати [12].

За період дослідження всі основні засоби ТОВ «АГРОСЕРВІС» були придбані у постачальників та були зараховані на баланс за первинною вартістю. Для обліку витрат, що пов'язані з купівлею або створенням основних засобів ТОВ «АГРОСЕРВІС» використовується рахунок 15 «Капітальні інвестиції» субрахунок 152 «придбання (виготовлення) основних засобів»

Таблиця 2.1. – Відображення операцій з обліку придбання основних засобів у ТОВ «АГРОТЕХСЕРВІС»

№ з/п	Зміст господарської операції	Д-т	К-т	Сума, грн
1	Отримано основні засоби від постачальника	152	631	624500
2	Відображено суму податкового кредиту	641	631	1249
3	Нараховано транспортній організації на перевезення основних засобів	152	631	7494
4	Відображено суму податкового кредиту	641	631	600
5	Нараховано заробітну плату за розвантаження об'єкта	152	661	120
6	Відображено нарахування на дану заробітну плату	152	651	500
7	Введено об'єкт в експлуатацію	10	152	625600

Первісна вартість основних засобів, виготовлених (створених) власними

- силами або підрядною організацією включає:
- вартість робіт, виконаними підрядниками;

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- інші витрати, безпосередньо пов'язані з виготовленням (створенням) основних засобів.

Первісна вартість основних засобів, створених власними силами не повинна перевищувати справедливу вартість об'єкта.

Якщо первісна вартість об'єкта перевищує справедливу вартість, то сума перевищення відноситься до витрат звітного періоду з відображенням на дебеті субрахунку 977 «Інші витрати звичайної діяльності» рахунку 97 «Інші витрати».

Таблиця 2.2. – Облік операцій з виготовлення (створення) основних засобів власними силами

№ з/п	Зміст господарської операції	Д-т	К-т	Сума, грн
1	Перераховано передоплату підрядній організації за виготовлення і монтаж об'єкта основних засобів	371	631	9000
2	Відображено суму податкового кредиту	641	644	1500
3	Відображено витрати на виготовлення об'єкта основних засобів	152	631	6500
4	Списано суму раніше відображеного податкового кредиту	644	631	1300
5	Виконано роботи з монтажу об'єкта основних засобів	152	631	1000
6	Списано суму раніше відображеного податкового кредиту	644	631	200
7	Введено в експлуатацію об'єкт основних засобів за первісною вартістю	104	152	7500

Під час господарської діяльності деякі основні засоби стають непридатними для подальшого використання або ж можуть бути вже не потрібними підприємству, через це інколи відбувається вибуття основних засобів. Здебільшого вибуття основних засобів у ТОВ «АГРОСЕРВІС» зв'язане з списанням основних засобів або ж їх реалізацією. У 2020 році господарство реалізувало комбайн.

Таблиця – 2.3. Кореспонденція рахунків з реалізації комбайну у ТОВ «АГРОСЕРВІС»

№ з/п	Зміст господарської операції	Д-т	К-т	Сума, грн
1	Передано комбайн покупцю, відображено дохід від реалізації	377	742	156200
2	Відображення суми ПДВ	742	61	26033
3	Отримано кошти від покупця	31	377	156200
4	Списана залишкова вартість реалізованого комбайна	972	104	89363
5	Списано знос реалізованого комбайна	131	104	32536
6	Віднесено доходи та витрати від реалізації комбайна на фінансовий результат	793	972	89363
7		742	793	130166

Основні засоби списуються з балансу підприємства у разі їх вибуття або коли активи перестають відповідати критеріям визнання активу.

Вибуття основних засобів з підприємства оформляється «Актом на списання основних засобів» (ф. № ОЗ-3), у якому вказується причина вибуття, первинна вартість об'єкта, що вибуває, сума нарахованого зносу, залишкова вартість, витрати, пов'язані з вибуттям, (реалізацією, ліквідацією), а також сума одержаного доходу. На підставі оформлених актів роблять відповідні записи в бухгалтерському обліку.

У разі, коли об'єкт основних засобів вибуває з експлуатації та зберігається для продажу, його відображають у балансі в складі оборотних активів за нижчою з двох оцінок – за балансовою вартістю або чистою вартістю реалізації.

Фінансовий результат від списання основних засобів розраховують як різницю між балансовою вартістю об'єкта та очікуваною чистою сумою надходжень від його продажу або ліквідації [12].

Отже, для визначення непридатності основних засобів до використання, можливості їх використання іншими підприємствами, організаціями та установами, неефективності або недоцільності їх поліпшення (ремонт, модернізації тощо) та оформлення відповідних первинних документів керівником підприємства створюється постійно діюча комісія.

Постійно діюча комісія:

- здійснює безпосередній огляд об'єкта, що підлягає списанню;
- встановлює причини невідповідності критеріям активу;
- визначає осіб, з вини яких відбулося передчасне вибуття основних засобів із експлуатації, вносить пропозиції щодо їх відповідальності;
- визначає можливість продажу (передачі) об'єкта іншим підприємствам, організаціям та установам або використання окремих вузлів, деталей, матеріалів, що можуть бути одержані при демонтажі, розбиранні (ліквідації) основних засобів, встановлює їх кількість і вартість;
- складає і підписує акти на списання основних засобів [21].

В актах на списання наводяться дані, що характеризують об'єкти основних засобів: рік виготовлення або будівництва об'єкта, дата його надходження на підприємство і початок експлуатації, первісна (переоцінена) вартість об'єкта, сума нарахованого зносу, передбачений і фактичний строк корисного використання, проведені ремонти, причини вибуття тощо. У разі списання основних засобів, які вибувають в результаті аварії або стихійного лиха, до акта додається копія акта аварії і зазначаються обставини стихійного лиха [8].

Регістри аналітичного обліку основних засобів, що вибули, додаються до документів, якими оформлені факти вибуття основних засобів. Складені комісією акти на списання основних засобів відображаються в бухгалтерському обліку після їх затвердження (погодження) посадовою особою (керівним органом), уповноваженою згідно законодавства (статуту підприємства) приймати рішення щодо розпорядження (відчуження, ліквідації) об'єктів основних засобів [14].

2.3. Шляхи вдосконалення обліку основних засобів на підприємстві

В умовах ринкової економіки сучасності для будь-якої країни потрібним є відтворення та забезпечення тих умов функціонування, які б допомогли у її

ефективному існуванні та подальшому розвитку. Як відомо, чи не найголовнішою умовою є приріст значень факторів інтенсивного розвитку економіки, адже найбільша частка приросту об'єму виробництва відтворюється за рахунок використання того чи іншого обладнання. Але, зважаючи на фактори потреб економіки України, необхідно зазначити, що питання ефективності використання важливих засобів на значній частці підприємств є не на провідному місці. Головна мета виробників продукції в умовах сучасної ринкової економіки є випуск продукції, яка була б конкурентоспроможною і користувалась попитом, а також яка давала б ефективне забезпечення функціонуванню підприємства. У виробників з'явилося питання про збереження діючими підприємств в непередбачуваних та надзвичайно жорстких умовах. Але, у таких випадках треба бути далекоглядними особами, і зрозуміти, що становище економіки і зокрема виробників з часом налагодиться у зв'язку із звиканням до сучасних умов функціонування на ринку. З вище наведеного можемо зауважити: національні виробники повернуться до такого питання, як нарощування виробництва за допомогою зростання рівня використання основних засобів [29].

На нашу думку, відображення результатів операцій переоцінки основних засобів як доходи чи витрати звітного періоду є недоцільним, оскільки економічна сутність проведеної операції не полягає у зміні результатів господарської діяльності підприємства, а визначає реальну вартість об'єкта. Тому операції дооцінки та уцінки основних засобів варто відображати як зміни сальдо рахунків додаткового капіталу: дооцінку треба відображати як його збільшення, а уцінку – як його зменшення.

Ефективність здійснення обліку основних засобів залежить від правильності його документування. Діючі форми первинних документів з обліку основних засобів та інвентаризаційні описи дублюють один одного. Майже не відрізняються за змістом форми № ОЗ-6, № ОЗ-7, № ОЗ-8. Водночас у наявних формах бланків не передбачено відображення устаткування, придбаного підприємством для резерву (до запровадження в експлуатацію),

що на практиці створює труднощі при розрахунку амортизаційних відрахувань. Акт приймання-передачі основних засобів доцільно доповнити інформацією про номер договору і прибуткового документа, спосіб надходження об'єкта, термін корисного використання, ліквідаційну вартість і метод амортизації. Інвентарну картку потрібно доповнити такими показниками, як спосіб надходження; джерело фінансування; стан об'єкта на момент надходження; строк корисного використання; справедлива і ліквідаційна вартість; метод амортизації; дата і результати переоцінок; залишкова вартість активів на момент вибуття. В Акті списання основних засобів варто вказувати термін корисного використання і ліквідаційну вартість об'єкта. Такі дії сприятимуть зниженню трудомісткості облікових робіт, підвищенню інформативності документів, скороченню документообігу.

Удосконалення обліку основних засобів повинне базуватися на правильному проведенні амортизації, переоцінки та їх первинному обліку.

Для удосконалення обліку основних засобів необхідно:

- в разі можливості оцінки за справедливою вартістю ОЗ проводити їхню перевірку і визначити подальшу необхідність цієї операції;
- здійснити документальне засвідчення запроваджених способів визначення справедливої вартості ОЗ;
- дати посилання у П(С)БО 7 на П(С)БО 28 щодо встановлення порядку зменшення корисності активів.

З метою покращення бухгалтерського обліку основних засобів, пропонуємо ввести до Плану рахунків окремий рахунок для відображення витрат на ремонт основних засобів із субрахунками поточного та капітального ремонтів. Цей рахунок повинен бути активним і калькуляційним, де по дебету слід відображати всі витрати на ремонт основних засобів. З кредиту цього рахунку слід списувати витрати закінчених ремонтів на витрати звітного періоду. Залишком на рахунку будуть суми по незавершеним поточним та капітальним ремонтам [17].

Низька інноваційна діяльність та дефіцит вільних фінансових ресурсів свідчить про те, що капітальні інвестиції як за питомою вагою, так і в абсолютному значенні знижуються. Це свідчить про недоцільність проведення останніми роками реформ, адже вони негативно впливають на відтворення та використання основних засобів. Процес формування на високому рівні основних засобів забезпечує не лише окремі підприємства, а й також на економіку країни загалом прискоренням зростання та здобуття нових позицій як на внутрішній так і на міжнародній аренах [15].

На даний момент найважливішим питанням є пошук реінноваційних та інвестиційних можливостей для оновлення, ремонту чи модернізації основних засобів, адже основними в нашій державі є підприємства, які використовують устаткування, в яких зношуваність становить три четверті від загальної вартості.

Для того, щоб визначити загальний розмір, структуру та склад ОЗ, а також здійснити правильні амортизаційні відрахування і отримати максимальний прибуток, треба мати змогу здійснювати оцінку основних засобів на основі сучасних технологій.

Так як під час здійснення переоцінки основних засобів сума дооцінки вартості об'єкта ОЗ з нарахуванням амортизації зменшується, а додатковий капітал залишається без змін, тому змін та вдосконалення потребує методика обліку операцій з переоцінки основних засобів, яка є діючою на сьогодні.

Тому виникає ситуація, в якій ліквідація об'єкта внаслідок його остаточного зносу призводить до збільшення прибутку. В даному випадку слід запропонувати методику, при використанні якої необхідно зменшувати додатковий капітал пропорційно до суми амортизації дооцінки залишкової вартості, це дозволить в момент відображення в обліку суми зносу визнавати дохід у розмірі амортизації суми дооцінки [19].

У результаті виникає ситуація, коли ліквідація об'єкта в наслідок його повного зносу призводить до збільшення прибутку підприємства. Одночасно з нарахуванням амортизації необхідно зменшувати розмір додаткового

капіталу на суму амортизації дооцінки залишкової вартості. Запропонована методика дозволить в момент відображення в обліку суми зносу визнавати дохід у розмірі амортизації суми дооцінки, що забезпечить дотримання принципу відповідності доходів і витрат. У разі використання таких бухгалтерських записів амортизація дооціненої вартості основних засобів не впливатиме на фінансовий результат. Оскільки збільшення вартості основних засобів не принесло підприємству витрат, збільшувати витрати на суму амортизації дооціненої вартості не є доцільним [26].

Таким чином, запровадження перелічених заходів дозволить підвищити ефективність використання основних засобів і позитивно вплине на стан організації їх обліку.

ВИСНОВКИ

Методологічні основи формування в фінансовому та управлінському обліку інформації про основні засоби і розкриття інформації про них у фінансовій звітності підприємств, організацій та інших юридичних осіб всіх форм власності регламентуються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби».

Відповідно до зазначеного Положення (стандарту) до основних засобів належать матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів і послуг, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Об'єкт основних засобів визнається як актив тоді, коли існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з використанням активу, і його вартість може бути достовірно визначена.

Для правильної організації обліку основних засобів важливе значення має єдиний принцип їх оцінки. Розрізняють такі види оцінки основних засобів: первинну, залишкову, відновну і ліквідаційну.

Характерною особливістю засобів праці є те, що вони не мають тієї загальної взаємозамінності, яка характерна, наприклад, для потенційної робочої сили. Тому їх ефективність різна в галузях, на підприємствах, окремих видах. Ця різниця залежить від кожного конкретного засобу праці, його технічного стану, ступені фізичного і морального зносу.

Промислові підприємства постійно поповнюються новими засобами праці відповідно до вимог, досягнутого рівня технології виробництва, характеру і об'єму продукції, що виготовляється. Основні засоби підприємств формують в результаті: капітальних інвестицій (спорудження, придбання, виготовлення); внесків засновників (учасників) до статутного капіталу підприємства; в порядку безоплатної передачі іншими юридичними

особами. Синтетичний облік основних засобів ведеться на рахунку 10 «Основні засоби», який призначений для обліку й узагальнення інформації про наявність і рух як власних основних засобів, так і одержаних за умов фінансового лізингу, а також орендованих цілісних майнових комплексів, які належать до складу основних засобів.

У процесі експлуатації основні засоби, зберігаючи свою первинну фізичну форму, поступово зношуються (фізично, морально), передаючи частками свою вартість на собівартість заново створеного продукту. З метою накопичення коштів для повного відновлення зношених об'єктів вартість зношеної частки основних засобів у вигляді амортизаційних відрахувань включається до затрат виробництва або обігу.

Таким чином, процес придбання засобів виробництва є важливою передумовою для здійснення основної діяльності підприємства.

Згідно з чинним законодавством підприємства мають право продавати зайві основні засоби, безоплатно передавати іншим підприємствам, установам, організаціям, а також ліквідувати їх, якщо вони фізично або морально застаріли і ремонт їх неможливий або економічно недоцільний (а також внаслідок аварії, пожежі, стихійного лиха).

Вибуття основних засобів з підприємства оформляється «Актом на списання основних засобів» (ф. № ОЗ-3), у якому вказується причина вибуття, первинна вартість об'єкта, що вибуває, сума нарахованого зносу, залишкова вартість, витрати, пов'язані з вибуттям, (реалізацією, ліквідацією), а також сума одержаного доходу. На підставі оформлених актів роблять відповідні записи в фінансовому та управлінському обліку.

Обізнаність про наявність засобів праці і постійний контроль за ефективним їх використанням мають велике значення в управлінні виробничою діяльністю кожного підприємства. Цьому повинен сприяти правильно побудований і організований їх облік.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення (стандартом) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи». Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 242 від 18.10.99 р. (zareestrovano в Міністерстві юстиції України 2 листопада 1999 р. за № 750/4043). [Електронний ресурс]. - URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>.
2. «Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів». Затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003 р. № 561. [Електронний ресурс]. - URL: <http://zakon.golovbukh.ua/regulations/1521/8199/8200/461727/>.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України, затверджений Постановою Верховної Ради України від 16.07.99р. №996-XIV // Бухгалтерський облік і аудит. – 1999, №6.
4. Про затвердження типових форм первинного обліку: наказ Міністерства статистики України від 29.12.95р. № 252 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.ligazakon.ua вільний.
5. Богацька Н. М. Аналіз основних засобів підприємства URL: <http://intkonf.org/dots-bogatska-nm-gutsulyak-yuv-analiz-osnovnih-zasobivdpriemstva/>
6. Бондар О. До питання оцінки основних засобів підприємства в бухгалтерському обліку // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. - №3. – 140 с.
7. Владімірська М. Багатокомпонентні основні засоби / М. Владімірська // Все про основні засоби + готові приклади обліку: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2017. – № 19. – С. 8-9.
8. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: Аналіз стану і перспективи розвитку / С. Ф. Голов. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.
9. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку / Під ред. М. В. Кужельного.– К.: А.С.К., 2011. – 345 с.

10. Джангирова М. Э. Выбор метода оценки активов при формировании показателей финансовой отчетности // Международный бухгалтерский учет. – 2010. - № 8 (56) . – С. 20-22
11. Дорош Н. І. Аудит: методика і організація: підручник / Н. І. Дорош. - К.: «Знання», 2011. – 402 с.
12. Ждан В. І. «Теорія бухгалтерського обліку»: Навч.посібник / В. І. Ждан, Є. Б. Хаустова, І. В. Колос, О. С. Бондаренко. - К.: Центр навч. літератури, 2006.-384 с.
13. Ждан В. І. «Теорія бухгалтерського обліку»: Навч.посібник / В. І. Ждан, Є. Б. Хаустова, І. В. Колос, О. С. Бондаренко. - К.: Центр навч. літератури, 2011.-384 с
14. Коваленко А. Н. Бухгалтерський облік в Україні. Від теорії до практики: посібник / А. Н. Коваленко. – Дніпропетровськ: ВВК «Баланс - Клуб», 2010. – 656 с
15. Мушинський Р., Токарь С. Бухгалтерський облік основних засобів за новими правилами. // Бухгалтерія. – 2013. - № 48. – 145 с.
16. Нагорний О. Придбання та виготовлення основних засобів / О.Нагорний// 1001 проведення: довідник бухгалтера-практика: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2018. – № 13. – С. 10-17.
17. Наумчук О. А. Основні засоби: зміст і принципи облікової політики / О. А. Наумчук // Бухгалтерія в сільському господарстві - 2012. - №10.
18. Омельченко О. Ю. Облік основних засобів і операцій по їх оподаткуванню : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.06.04 / Державна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. – К., 2006. – 21 с.
19. Основні засоби: облік без помилок та санкцій: методичний посібник серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор І. Єгорова]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2010. – № 9. - 96с.
20. Основні засоби: правила, нюанси, нестандартні ситуації: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс» / [головний редактор О. Кантерман]. – Дніпропетровськ: ТОВ «Баланс-Клуб», 2013. – № 3. - 111с.

21. Падалка К. Основні засоби / К. Падалка // Главбух. - 2017. - № 21. – С. 106-146
22. Потриваєва Н. В. Сучасні проблеми обліку основних засобів в системі діючого законодавства [Електронний ресурс] / Н. В. Потриваєва, В.В. Погорелова // Інноваційна економіка. – 2014. – № 3. – С. 228–232. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2014_3_34
23. Руденко Є. Основные средства и основные фонды: порядок учета / Є. Руденко // Спецвыпуск Налоги и бухгалтерский учет. - 2009. - №13. – С.20
24. Саванчук Т.М. Класифікація основних засобів та їх оцінка при надходженні і вибутті в системі обліку підприємства /Т.М.Саванчук, Ю.Ю. Подгорна// Облік, контроль, оподаткування та фінансово-економічна безпека: стан та удосконалення [колективна монографія] / за заг. ред. І.П. Приходька. – Дніпро: Пороги, 2021. – С.93-103.
25. Савельєва Г. Ю. Основні засоби: проблеми сучасного обліку / Г. Ю. Савельєва // Держава та регіони. Наук-практ. журнал. Серія: Економіка та підприємництво. - 2011. - №4. – С. 241-245
26. Сопко В. В. Бухгалтерський облік: Навч. посібник / Київський національний економічний ун-т.— К.: КНЕУ, 2009. 312 с.
27. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський облік на підприємствах України з різними формами власності.-К.: "А.С.К.", 1998, 780 с.
28. Харитоновна А.М. Основні засоби / А.М. Харитоновна // Баланс Агро. – 2009. - № 9. –С. 20-22.
29. Юрків Д. І. Удосконалення організації обліку основних засобів на підприємстві [Електронний ресурс] / Д. І. Юрків // Управління розвитком. – 2014. – № 11. – С. 60–62. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_11_26
30. Якимашенко В. Основні засоби і малоцінка в обліковій політиці / В. Якимашенко// Облікова політика підприємства: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2013. – № 13. – С. 37-39.

ДОДАТКИ
ДОДАТОК А
SUMMARY

Yotka B.M. Accounting and control of the availability and movement of fixed assets. - Qualifying work of the bachelor. ARI BEM, Sumy, 2022. The theoretical, methodological and practical aspects of the organization of accounting and control of the availability and movement of fixed assets. The main purpose of this study is to study the theoretical, methodological and practical issues of accounting and control of the availability and movement of fixed assets.

Key words: organization of accounting, audit, fixed assets, control of fixed assets.

АНОТАЦІЯ

Йотка Богдана Миколаївна Облік і контроль наявності та руху основних засобів – Кваліфікаційна робота бакалавра. ННІ БІЕМ, Суми, 2022 р.

У роботі досліджено теоретичні, методичні та практичні аспекти організації обліку і контролю наявності та руху основних засобів. Основною метою цього дослідження є дослідження теоретичних, методичних та практичних питань щодо обліку і контролю наявності та руху основних засобів.

Ключові слова: організація обліку, аудит, основні засоби, контроль основних засобів.

ДОДАТОК Б

Комплексна оцінка фінансового стан ТОВ «АГРОТЕХСЕРВІС»

Показник	2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.		Питома вага в інтегрованому показнику
	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	
Показники ліквідності											
Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття)	3,56	10	3,80	10	3,43	10	2,85	10	2,3255	10	8
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,19	10	1,76	10	1,19	10	1,02	10	0,77	9	8
Показники ділової активності											
Період оборотності дебіторської заборгованості, днів	117,87	7	100,72	7	918,31	0	103,29	7	107,64	7	9
Період оборотності оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів, днів	134,70	6	125,38	6	122,96	6	139,28	6	134,08	6	9
Період оборотності активів, днів	406,98	8	308,37	9	2757,75	0	350,69	9	373,26	8	9
Показники фінансової незалежності											
Коефіцієнт фінансової незалежності, % (коефіцієнт концентрації залученого капіталу)	23,28	10	23,43	10	26,63	9	26,47	9	32,34	9	9
Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, %	78,11	10	72,00	10	70,83	10	64,90	10	56,91	10	9
Показники рентабельності											
Рентабельність продажу, %	15,85	10	7,79	9	230,27	10	11,77	10	0,00	0	9
Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість) капіталу)	11,45	10	7,08	10	22,33	10	8,88	10	0,00	0	9
Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу)	14,02	10	9,09	9	30,06	10	12,08	10	0,00	0	9
Інші показники											
Знос основних засобів, % (коефіцієнт зносу основних засобів)	23,07	9	23,02	9	20,62	9	22,57	9	24,55	9	7
Інтегрований показник фінансового стану	8,62, А		8,53 А		7,18 А		8,62 А		5,75 Б		100
Рейтинг фінансового стану	А		А		А		А		Б		-